C/2025/112

10.1.2025 г.

**Становище на Европейския икономически и социален комитет**

# Преразглеждане на механизма на ЕС за суспендиране на освобождаването от изискването за виза

**(становище по собствена инициатива)**

(C/2025/112)

Докладчик: **Ionuț SIBIAN (RO — III гр.)**

| | |
|---|---|
| Съветник | Anca NICOVESCU, съветник на докладчика |
| Решение на Пленарната асамблея | 30.11.2024 г. |
| Правно основание | Член 52, параграф 2 от Правилника за дейността<br>Становище по собствена инициатива |
| Компетентна секция | „Външни отношения“ |
| Приемане от секцията | 25.9.2024 г. |
| Приемане на пленарна сесия | 23.10.2024 г. |
| Пленарна сесия № | 591 |
| Резултат от гласуването („за“/ „против“/„въздържал се“) | 250/0/3 |

## 1. Заключения и препоръки

1.1. Европейският икономически и социален комитет (ЕИСК) признава ползите от безвизовото пътуване за гражданите от двете страни на тези споразумения и положителните последици от тях за допълнителното укрепване на отношенията на ЕС с неговите партньори. Визовата политика на ЕС би трябвало да остане инструмент за улесняване на контактите между хората, туризма и бизнеса, като същевременно се предотвратяват рисковете за сигурността на Съюза.

1.2. В същото време ЕИСК признава, че сигурността на ЕС и неговите външни граници бяха сериозно засегнати от неотдавнашните геополитически събития. Поради това ЕИСК подкрепя идеята, че ЕС би трябвало да бъде напълно готов да реагира бързо на широк спектър от потенциални бъдещи рискове за сигурността, включително хибридни заплахи.

1.3. ЕИСК счита, че би трябвало да се положат усилия за изясняване на критериите за задействане на механизма и същевременно да се гарантира, че тези критерии са достатъчно гъвкави, за да позволят ефективното им и бързо прилагане при необходимост.

1.4. ЕИСК препоръчва на Комисията да направи оценка на необходимостта, пропорционалността и спирането на освобождаването от изискването за виза, като вземе предвид цялостните отношения на Съюза и неговите държави членки със съответната трета държава, доколко подходящо би било спирането за поправяне на ситуацията и въздействието на едно такова спиране върху правата на гражданите на съответната държава.

1.5. ЕИСК счита, че би трябвало да се обърне внимание на нуждите от мобилност на правозащитниците, особено ако положението с правата на човека в съответната трета държава се влоши, както и на потенциалните рискове за тяхната работа и лична сигурност, породени от задействането на механизма за спиране срещу тяхната държава.

1.6. ЕИСК счита, че схемите за предоставяне на гражданство срещу инвестиции, прилагани от трети държави с безвизов режим, представляват риск за обществения ред и вътрешната сигурност на държавите членки и би трябвало да е възможно да се спре освобождаването от изискването за виза за трети държави, които решат да прилагат такива схеми, при които срещу инвестиции се предоставя гражданство без реална връзка със съответната държава.

2. **Общи бележки**

2.1. ***Контекст на становището***

2.1.1. Визовата политика на ЕС е съществена част от достиженията на правото от Шенген и едно от най-ценните постижения на интеграцията в Съюза. Понастоящем гражданите на 61 трети държави могат да се възползват от безвизов режим с ЕС, което означава, че те могат да влизат в Шенгенското пространство без виза за краткосрочен престой до 90 дни в рамките на всеки 180-дневен период. Политиката на ЕС за безвизов режим се основава на принципа на визова реципрочност.

2.1.2. Въпреки това, с нарастващите предизвикателства, произтичащи от незаконната миграция, и заплахите за сигурността на ЕС, стана ясно, че е необходим предпазен механизъм срещу злоупотреби с освобождаването от изискването за виза и че този механизъм трябва да бъде допълнително укрепен и подобрен.

2.1.3. Механизмът за спиране беше въведен през 2013 г., за да се даде възможност за временно спиране на освобождаването от изискването за виза в случай на внезапно и съществено увеличаване на незаконната миграция. Той беше замислен като предпазен механизъм срещу злоупотреби с освобождаването от изискването за виза.

2.1.4. Механизмът беше преразгледан през 2017 г., за да се облекчи процедурата, чрез която държавите членки нотифицират Комисията за обстоятелства, водещи до евентуално спиране, и да се даде възможност на Комисията да задейства механизма по своя собствена инициатива.

2.1.5. Механизмът за спиране, установен в Регламент (ЕС) 2018/1806 ([1]), дава възможност за временно спиране на освобождаването от изискването за виза в случай на внезапно и съществено увеличаване на незаконната миграция или на рисковете за сигурността.

2.1.6. На 30 май 2023 г. Комисията прие съобщение относно мониторинга на безвизовите режими на ЕС за пътуване ([2]), в което се определя процес на консултации. В съобщението се разглежда колко добре функционират безвизовите режими на ЕС и се определят основните предизвикателства в областта на незаконната миграция и сигурността. С цел ефективно справяне с множеството предизвикателства, произтичащи от безвизовото пътуване в постоянно променящия се геополитически контекст, и като се вземе предвид консултацията, проведена с Европейския парламент, държавите членки и други заинтересовани страни, настоящото предложение има за цел да адаптира механизма за спиране към тези предизвикателства чрез изменение на съответните разпоредби, посочени в член 8 от Регламент (ЕС) 2018/1806.

2.1.7. ЕИСК подкрепя идеята, че ЕС би трябвало да бъде напълно готов да реагира бързо на широк спектър от потенциални бъдещи рискове за сигурността, включително хибридни заплахи. Комитетът счита също така, че съществуващите правила, предвидени в член 8 от Регламент (ЕС) 2018/1806 („Регламент за визите“), относно наблюдението на това колко добре функционират безвизовите режими с трети държави и относно спирането на освобождаването от изискването за виза в случай на засилена незаконна миграция или рискове за сигурността („механизъм за спиране на на освобождаването от изискването за виза“), би трябвало да бъдат преразгледани и подобрени.

2.1.8. ЕИСК счита, че би трябвало да се положат усилия за изясняване на критериите за задействане на механизма и същевременно да се гарантира, че те са достатъчно гъвкави, за да позволят ефективното им и бързо прилагане при необходимост. Това би спомогнало за справяне с множеството предизвикателства, произтичащи от безвизовото пътуване в постоянно развиващия се геополитически контекст.

2.2. ***Общи бележки***

2.2.1. ЕИСК признава ползите от безвизовото пътуване за гражданите от двете страни и положителните последици, които то има за допълнителното укрепване на отношенията на ЕС с неговите партньори. Безвизовото пътуване стимулира сектора на пътуванията и туризма, насърчава културния и академичния обмен, благоприятства иновациите и технологиите и подобрява дипломатическите отношения и международното сътрудничество.

([1]) Регламент (ЕС) 2018/1806 на Европейския парламент и на Съвета от 14 ноември 2018 година за определяне на третите страни, чиито граждани трябва да притежават виза, когато преминават външните граници, както и тези, чиито граждани са освободени от това изискване (кодифициран текст) (ОВ L 303, 28.11.2018 г., стр. 39).

([2]) COM/2023/297 final.

2.2.2. Същевременно ЕИСК посочва възможните недостатъци на този режим, а именно потенциалните значителни предизвикателства, свързани с миграцията и сигурността. Увеличаването на незаконната миграция поради пресрочване на разрешения престой от пътници, за които се прилага безвизов режим, или поради голям брой молби за предоставяне на убежище, подадени от граждани на трети държави, за които се прилага безвизов режим, с нисък процент на успеваемост, са ясни признаци, че безвизовият режим за конкретната трета държава трябва да се наблюдава отблизо и евентуално да се преразгледа/суспендира.

2.2.3. ЕИСК признава, че сигурността на ЕС и неговите външни граници бяха сериозно засегнати от неотдавнашните геополитически събития, които показаха, че действията на определени чуждестранни участници могат да представляват сериозна заплаха за интересите на Съюза в областта на сигурността.

2.2.4. ЕИСК счита, че макар механизмът за суспендиране да защитава ясно държавите членки от заплахи за сигурността, той трябва да се използва максимално внимателно, за да се гарантира, че някои държави членки няма да го използват произволно.

2.2.5. Когато Комисията обмисля суспендиране на освобождаването от изискването за виза или когато дадена държава членка издава нотификация, би трябвало да се вземе предвид потенциалното въздействие на суспендирането върху гражданите на съответната трета държава.

2.2.6. ЕИСК подкрепя идеята, че задействането на механизма за спиране би трябвало да се разглежда в по-широкия контекст на отношенията на ЕС със съответната трета държава и че следва да се обърне специално внимание на дипломатическите и външните отношения на Съюза с трети държави. Следователно потенциални причини за задействане на механизма могат да бъдат нарушения на правата на човека и основните свободи, нарушения на двустранни споразумения между Съюза и съответната трета държава (включително нарушения на механизма за визова реципрочност), враждебни действия спрямо Съюза или държавите членки и неспазване или неприсъединяване към съответните санкции на Съюза.

2.2.7. ЕИСК счита, че би трябвало да се обърне специално внимание на избягването на различни тълкувания и на риска от различни практики по отношение на задействането/прилагането на механизма за суспендиране.

2.2.8. ЕИСК препоръчва на Комисията да направи оценка на необходимостта, пропорционалността и последиците от спирането на освобождаването от изискването за виза, като вземе предвид цялостните отношения на Съюза и неговите държави членки със съответната трета държава, доколко подходящо би било суспендирането за поправяне на ситуацията и въздействието на едно такова суспендиране върху правата на гражданите на съответната държава, и по-специално рисковете за защитниците на правата на човека.

2.2.9. ЕИСК счита, че схемите за предоставяне на гражданство срещу инвестиции, прилагани от трети държави с безвизов режим, представляват риск за обществения ред и вътрешната сигурност на държавите членки. Липсата на обстойни проверки за сигурност, процедури за контрол и комплексни проверки създава редица сериозни рискове за сигурността на гражданите на Съюза, като например рискове, свързани с изпирането на пари и корупцията. За да се предотврати използването на безвизов достъп до Съюза за тази цел, би трябвало да бъде възможно да се спре освобождаването от изискването за виза за трети държави, които изберат да прилагат такива схеми за предоставяне на гражданство срещу инвестиции, при които гражданството се предоставя без действителна връзка с въпросната държава.

2.3. ***Конкретни бележки***

2.3.1. Комитетът препоръчва засилване на наблюдението/комуникацията с държавите, които прилагат програма за гражданство срещу инвестиции, за да се открият недостатъци в използваните от тях процедури и същевременно да се насърчат тези държави да прекратят този вид процедури за натурализация.

2.3.2. ЕИСК препоръчва, в случай че бъде задействан механизмът за суспендиране, ЕС да предлага защита (с внимателни оценки, като се има предвид необходимостта от гарантиране на сигурността в Европейския съюз) на определени категории хора, като например граждански активисти и активисти в областта на правата на човека, уязвими лица, изложени на изключване или наказателно преследване в трети държави (лица с увреждания, членове на общността на ЛГБТИК и др.) и студенти/членове на академичните среди, които желаят да пътуват по професионални причини и които биха могли да допринесат за техническото развитие и иновациите в ЕС.

2.3.3. ЕИСК счита, че би трябвало да се обърне внимание на нуждите от мобилност на правозащитниците, особено ако положението с правата на човека в съответната трета държава се влоши, както и на потенциалните рискове за тяхната работа и лична сигурност, породени от задействането на механизма за спиране срещу тяхната държава. Активистите в областта на правата на човека не бива да бъдат излагани на риск от механизма за спиране или окончателното прекратяване на безвизовото пътуване.

2.3.4. ЕИСК подчертава, че като се имат предвид рисковете, свързани с нарастващата интензификация на работата на граничните служители, капацитетът на тези органи би трябвало да бъде увеличен, за да могат те да изпълняват ефективно своите задължения.

2.3.5. ЕИСК подчертава необходимостта политиката на ЕС за освобождаване от изискването за виза, основана на неговата политика на зачитане на правата на човека, да облагодетелства държавите кандидатки, държавите, с които споделя принципи и ценности, и държавите, с които поддържа споразумения, основани на демократичната клауза. Политиката би трябвало да бъде последователна, да се основава на интересите на Съюза и на обективни критерии и да не води до несправедлива дискриминация. В този смисъл и в съответствие с резултата от гласуването по този въпрос в комисията по граждански свободи, правосъдие и вътрешни работи на Европейския парламент, ЕИСК отправя искане към Комисията да потърси начин за включване на Еквадор в приложение II (списък на третите държави с безвизов режим) към Регламент (ЕС) 2018/1806 във възможно най-кратък срок, за предпочитане преди края на настоящия мандат, тъй като Еквадор беше несправедливо санкциониран, поради ситуация, независеща от действията на страната.

Брюксел, 23 октомври 2024 г.

*Председател*
*на Европейския икономически и социален комитет*
Oliver RÖPKE